Ե. 6556 1891 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 18 ՇԱԲԱԹ 32 ԻՆՃԻ ԱԿԻՆ ԱՌԱՋ. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 30 ՇԱԲԱԹ Ե. 6556

20 ԲԱՐԱ

Անցեալի Արարատ

20 ԲԱՐԱ

ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԶԱՌԱՔԻՆՔՆԵՐ

Թաղրալաբ ինչին սէնէլիք Մէճիտ 7

սթանպոլ ինչին » » 6

Բոսքա իւճրէթէ պիրէ աեիտ տիր

Իսթանպոլտա, Քիւրքճիւ խանընտա, ալթ գաթտա վագը 21 վէ 23 նիւմէրոլու մաղազալար.

مطبعه واداره‌خانه‌سی

استانبولده کورکچی خانده آلت قاده

واقع ۲۱ و ۲۳ نومرولو مغازه‌لر.

مظهرِ افکار

صاحبِ امتیاز و مدیرِ مسؤولی

قزویت یانوسیان

۱۳۰۷ ԹՐԸՇԻՆՈՐ ԷՎՎԷԼ ՀԱ

ՍԱՀԻԳԻ ԻՍԹԱՆԱՋ ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

۱۳۰۹ ՐԷՊԻԼ ԷՎՎԷԼ ՀԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Քաղ. Ժողով, Ս. Պատրիարք հաղորդութիւնները Թահսիր բիւրոյէթինում վէ աթուֆ. Սիմոն պէյ հաղորդեցին թատերապետութիւնու իլէ էվվէլքի տիւն ագաը իճթիմա իտերէք, թէվսիյի ինթիգալ վէ Թահրիրի նուֆուսու վէ սայիր պաղը ժէսէլէլերիլէ մէշղուլ օլմուշ տուր։

Հիւանդանոց Հոգաբարձութիւն ազալարը, տավէթի վագըտա իճապէթէն, մէճլիսէ կէլէրէք, պատել միւղաքերէ, 43 ամբապանին իմզասը իլէ մէճլիսէ Թագիմ օլունան բաբօրդ Հոգաբարձութիւնուն նազարը տիդդաթինա հէվալէ իթմիշ, վէ հէյեթի մէղփուրէնին Թէշէքքիւլի իչին պիր նամզէտ ճէավէլինին մէճլիսէ Թագիմ օլունմասը ազայի մուամալէյհիմէ Թավսիյէ օլունմուշ տուր։

Բաթրիգխանէ սանաբզընին 1891 վէ 92 սէնէլէրի պիւտճէսինի Թանզիմ իթմէք իւզրէ, Քազ. Ժողով Թարաֆընան Ցնաես. Խորհուրդա իյճապ իտէն Թէպլիղաթ իյիա օլունմուշ օլուպ, Ցնաես. Խորհուրդ, մահէլլինճէ պիր Թէտգիգաթ իճրա իթմէք իւզրէ, կէլէճէք չարշէնպիհ կէնիւ Բաթրիգխանէտէ Թէճէմմիւ իտէճէք, վէ պիւտճէ մէսէլէսի իլէ մէշղուլ օլաճադ տուր։

Դատաստանական Խորհուրդ պատէմա ճումաա կիւնլէրի Բաթրիգխանէտէ ագաը իճթիմա իտէճէք տիր։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

(Փէֆոնորդաբանէ)

Նիկոմիդիայի վիճակի Մէրտէկէօղ գիւղի բնիկներէն Կարապետ Շահպազեան անուն մի անձ երկար տարիներէ ի վեր անյայտացած է հայրենիքէն։

Ցիշեալն քառասուն և ինն տարեկան է, հասակաւ միջակ, թխադէմ և սեւաչեայ։

Կը խնդրուի Արգոյ Ազգայիններէ, որ՝ եթէ երբէք տեղեկութիւն ունին յիշեալ անձին մասին, ողջ կամ մեռեալ լինելու մասին, հաճին Պատրիարքարանի ծանուցանել ի գիտութիւն։

11 հոկտ. 1891

Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պոլիս, Դուռգափու

ՏԱԽԻԼԻՍԷ

Իրան, Ավսթրիա վէ Բուլղարիա սէֆիրլէրի իլէ, Ամերիգանցն Տէրսաատէթ մասլահաթկիւզարը վէ Պուլկարիսթան գաբու քէթխիւտասը տիւն Պապը Ալիսէ կիտէրէք, Սատրազամ վէ Խարիճիէ նազիրը վէ միւսթէշարը բաշալար հաղարաթը իլէ միւլադաթ իթմիշլէր տիր։

* *

Գուլիար էքզարդը Եօսէֆ էֆէնտի տախի, տիւն Պաղը Ալիսէ կիտերէք, Սատրազամ հաղրէթլէրինի զիեարէթ իթմիշլէր տիր։

Ֆրանսա սէֆիրի Մ. Դամպօն, տիւն Թօք-Գաբու սէրաէրնա ազիմէթլէ, Խաղինէյի Հիւմաեուն վէ Զարպխանէյի ամբրէյլի զիեարէթ իլէմիշ տիր։

Բուլ Բաթրիգխանէի մէճլիսի բուհանի վէ մէճլիսի միւթէլիթի, էվվէլքի կիւն ագաը իճթիմա իտերէք, Սիրօղ, Սագըզ, Ա.յասուլուգ շէհրլէրի Թարաֆընտան վուգուս պուլան ինթիխապաթը ֆէսխ իլէմիշ վէ օրալարան կէօնտերիլէն մէպուսլարը բաթրիգ ինթիխապընա տաթիլ օլամամալարընը Թահրիր դարարա ամրշ տուր։

Բաթրիգ ինթիխապընա մէէմուր օլան մէճլիս, կէլէճէք բաղար կիւնիւ իլը տէֆա օլմադ իւզրէ իճթիմա իտէճէք տիր։

Սուրբա վիլայէթինէ կէօնտերիլէրի դարարվիր օլուպ, սէքթէպի Թրպպիսէյի Շահանշ-մէեղունլարընան ինթիխապ օլունան էֆէնտիլէր, էօնիւմիւզտէի չարշէնպիհ կիւնիւ Տէրսաատէթէն հարէքէթ իտէճէքլէրի ճիհէթլէ, եօլ մէսարիֆլէրի տիւն Տախիլիէ նէզարէթինէն Թէսվիյէ օլունմուշ տուր։

Հալէպ վէ Տիեարպէքիր վէ Ա. տանա վէ Սիվաս վիլայէթլէրինէ տախի պիր գաչ տաքերի Թատիպլէրին իղամը, դարարկիր օլմուշ տուր։

Հոկտեմբերին 16ընտա, Շամատա գօլէրատան 56 քիշի Թուրթուլուպ, կէրէք պունլարատան վէ կէրէք էվվէլքի Թուրթուլանլարատան 41 քիշի վէֆաթ իթմիշ տիր։

Հիւքիւմէթի Սէնիէ իլէ Իթալիա տէվլէթի արասընտա, Էշէանընն Թարիմը վէ գըյմէթինէ կէօրէ կէօմրիւք ալմադ իւզրէ պիր Թիճարէթ ահանամէսի ագաը խուսուսու գարարկիր օլմուշ ատա օլունապիլէճէկինի «Իթալի» զաղէթասը եաղըեօր։

Օսմանլը պանդասը Թարաֆընտան պու քէրրէ Սամսօն վէ Թրապիզօնտա տախի պիրէր շիւպէ քիւշատ իտիլէրէք, ալաֆր. հոկտեմբերին 10ունտան իթիբարէն ճիբարլի մուամէլէնէ պաշլանմըշ տուր։

Սամսօն շիւպէսի միւտիրինէ Էմի Պուրսա շիւպէսի միւտիրի Մ. Կրօղլիէ վէ մուավինլիկինէ Մ. Վիթալիս վէ Թրապիզօն շիւպէսի միւտիրինէ տախի Էտիրնէ շիւպէսի միւտիրի Մ. Ֆրաֆօն վէ մուավինլիկինէ տէ Մ. Ֆրատ Թաեին օլունմուշլար տուր։

Մէմալիքի Շահանէտէ պէօյիւք պիր սիկուրթա դումբանիասը Թէէսիս իթմէք իւզրէ, Մ. Պոտուի իլէ Թէրնօ պէյ Թարաֆընտան Թալեպ օլունան իմմիթիազա միւթէալլիգ էվրադ, պունտան էվվէլ Շուբալի տէվլէթէ պիլէտվալէ Թէտգիգաթը լազըմէսի իճրա զբ ըլընմըշ օլտուղունտան, էվրադը մէղքիւրէ օրատան մադամը Սատարէթէ Թէվարի զբ ըլընմըշ տուր։

Մէմալիքի Շահանէտէ պուլունան սիկուրթա դումբանեալարընընն հէմման ճիւվէսինին մէրքէզի, մէմալիքի էճնէպիլիէտէ օլտուղու հալտէ, մէրքէզի Տէրսաատէթէ օլմադ իւզրէ պէօյլէ պէօյիւք պիր դումբանիա թէշէքքիւլի հէր նոգթայի նազարատն չատանը մէճմունիէթ կէօրիւլէրէք տիր։

Դատաքէօյինտէ պիր լիման ինշասը իչին, Միշէլ բաշա Թարաֆընտան Նաֆիա էֆէնտիէ Թագիմ զբ ըլընան լայիհանընն, Պահրի եէ Նէզարէթինէ կէօնտերիլիկինի «Մանիթէօր» նազրեօր։

Գըրմզը տէնիզտէ Հիւսէյտա վէ Ճիտտէ սէվահիլ պօեունտա քէշթ ու կիւզար իթմէք, վէ օրալարտա եանի Շապ սէնիզի ադալարընտա կէզէպիլմէք իւզրէ «Խարէյի Մահմուսէ»նին «Նիյմէթ» վապօրու իլէ «Սարբնար» վէ «Պօղճա Ատա» վապօրու ինթիխապ վէ Թաեին զբ ըլընարադ, էվվէլքի կիւն հէր իւչիւ հարէքէթ իթմիշ վէ պու ադալարդ «Պօղճա Ատա» վապօրունուն զաղնէն զաղանը բաթլամըշ օլտուղունտան, պէրայի Թամիր աղիմէթ, Թէէխիր խիլէրէք, Թէբանէյի Ամիրէնէ ալընմըշ, վէ «Նիյմէթ» վէ «Սարբնար» վապօրլարը եօլլարընա տէվամ իթմիշլէր տիր։

Կէչէն չարշէնպիհ սապահընը սաաթ պիր բատատէլէրինտէ, Ատա Բազարընան Կէյմէնէ կիթմէքտէ օլան գումրուկ գաթարը, մահէլլի մէղքիւրատէքի մագասընընն աճէմիլիկինտէն եօլատան չընդարադ, վակօնլար իւսթինտէ պուլունան պիր խայլի ամէլէտէն պէշ նէֆէրի, վակօնլարընն տէվրիլմէսիյլէ ալթընտա գալարադ, պունլարատան պիրի ադընը սուրէթտէ եարալանընը տերհալ վէֆաթ իթմիշ, վէ եէտի նէֆէրի տախի Թէհլիքէլի սուրէթտէ ճէրիհատաղ օլուպ, օ սրբատա Պիլէճիկտէն ավտէթ իլէն գաթար, մէճբուհիյի մէրդումէնի կէօրմէսիյլէ Հայտար Բաշանա նագլ իյլէմիշ տիր։

Պու վագաատա իքի վակօն բարչա բարչա օլմուշ վէ գիքը օլունան մէճբուհլար Ալմանեա խասթախանէսինէ նագլ օլունմուշ տուր։

Էսկի Շէհիր գաղասը տախիլինտէ վագը Զիֆթէլէր գարիեէսի ճիվարընտա, հոկտեմբերին կինճի ճումա կիւնիւ աթ եարըշլարը իճրա իտիլիպ 3000 գատար խոպ հաղրը պուլունմուշ տուր։

Շէօյլէ քի պիրիսի 10,000 վէ տիկէրի 20,000 մէթրօ մէսաֆէնի գաթ իթմէք իւզրէ Թէրթիպ իտիլէն իքի տէրէճէ եարըշտան, 10,000 մէթրօ մահէլլի 12 տաղիգատա ալան Ինէկէօլիւ Իպրահիմ օղլու Զէրքէզ Պէսլան պէյ իքինճի, վէ 20,000 մէթրօ մէսաֆէնի 25 տաղիգատա ալան, Ադ Քէօր իւ գօրուլի Հիւմաեունու Պէյլիք ախբրը գարիեէսինտէն բօմաղ թօքճու օղլու Թօքճու Սիւլէյման պիրինճի միւքեաֆաթը նադտիեէնէ նաեիլ օլտուղարը կիպ [illegible] կիսէնլէրտէն տերէճէլ[illegible] օլունան մէսաֆէնի [illegible] տիկէրլէրինէ տէ միւքեաֆաթ վէ շէհատէթնամէլէր Թէվզիհ ու իթա օլունմուշ տուր։

Պիր միւտաեիմտէն պէրու Թրապիզօն վիլայէթինտէ վէ ախիրէն Իւնէտտա պուլունմուշ օլան հէյէթի Թէֆթիշլիեէյի ասքերիեէ, հնգտ. ին 14ինճի բաղար իրթէսի կիւնիւ Սիվասա հարէքէթ իլէմիշ տիր։

Պունտան 15 կիւն ադտէմ հիճրէթ իթմէք իւզրէ, մալ վէ էրզաքընը սաթան Իշզանլըգ գաղասընա Թապի Եօղաբը Սարանլըր գարիեէսի էհալիսինտէ, պիր իխթիեար Իսլամ իլէ զէվճէսի խանէլէրինտէ դաթլ օլունմուշ պուլունտուղու կիպի, հոկտեմբերին 13ինճի ադշամը Ըլըճալը գարիեէսինտէն Հաճի Հասան իլէ խանէ սինտէ մինաֆիրէթէն մուգիմ պուլունան Գըզանլըգլը Ավազ Հասան, ուրէթի վահշիանէտէ գաթլ իտիլէրէք, պիլ ճիվէյէ քաբա վէ կիլ եաղլարը սիրգաթ օլունմուշ, վէ էլան միւթէճասրըլարը օրթաեա չըգարըլամամըշ տուր։

Տիւն մէքթէպի միւլքիեէտէ մէնգրպէյի վէլատէթ օգունարադ, մէէմուրլարին վէ մուալլիմին վէ շակիրտան շէրէֆինէ խաղինէյի խասատան պիր զիեարէթ քէշիտէ գըլընմըշ տուր։

Լասեան գումրանիասընա մէնսուպ օլուպ, Իտարէյի Մահսուսէ հիսապընա իշլէմէքտէ օլան «Շէրէֆ» վապօրու, միհիմմաթ երզադ վէ 400 գատար ասքերի Շահանէյի համիլէն վէ Հիւսէյտասա միւթէվէճճիհէն, տիւն ադշամ լիմանըմըզտան հարէքէթ իթմիշ տիր։

Կէչէն սեպտեմբեր այընտա Տէրսաատէթ թարիգ իլէ, Պուրսասա վիլայէտ խէն մուհաճիրլէրէն, 83 խանէտէ 321 նուֆուսուն Պուրսա գաղասընտա վէ 94 խանէտէ 492 նուֆուսուն Քէօվահիա վէ 25 խանէտէ 123 նուֆուսուն Դարահիսար սանճակլարընա իսքան իտիլմէք իւզրէ կէօնտերիլմիշլէր տիր։

Իթալիա սէֆիրի լահըզ Մ. Բէսման, Բարիստէ պիր աղ տահա իդամէթ իթմէք իւզրէ, միւսատէ խթիհսալ իթմիշ օլուպ, կէլէճէք Նոյեմբերին 10ունտան էվվէլ Տէրսաատէթէ կէլէմէեէճէք իմիշ։

Դարթալ վէ մահէլլի սայիրէտէ իճրայի հիւքմ իթմէքտէ օլան սրդրը իսասթալըզընն եաեըմանեաղ տէֆ ու իղալէսի զրմընտա, լազըմ կէլէն թէտասիրի սրհհիեէ վէթէհաֆիզուիեէնին, Շէհր էմանէթինճէ իթթիխաղ օլունարադ, մահէլլէրինէ տախի թէպլիղաթ վէ էվամիրի լազըմէ իյֆա պույրուլմուշ, վէ Շէհր էմանէթի պայթար միւֆէթթիշի օլ թարաֆա կէօնտերիլմիշ տիր։

Էվվէլքի կիճէ սաաթ 9 բատատէլէրինտէ, գարատան Միխալը Թահթը գօմանտասընտա պուլունան եունան պանտերայը. «Մավրօգօրտաթօ» նամ իւչ տիրէքլի եէլքէն կէմիսի Ա.-Սթէֆանօս ադրգլարընտա, Խրտիվիսէ գումբանասընընն «Տադ հալիսէ» նամ Իսկէնտերիսէ բօսթասընա չատ ըպ, մէղքիւր եունան կէմիսինին պաշը բարչալանմըշ, վէ պու միւսատէմտէն վաբօրուն խասարտիսէ օլուպ օրմասընը չիմիրիք մէճհուլ պուլունմուշ տուր։ Եունան սէֆինէսի պու հալ իլէ եօլունա տէվամ իտերէք, Գուրբու-Զէյմէ աչրգ լարընա կէլտիկի սրբատա, տիւն ալէսսասահ կազ եիւրէնմէք իւզրէ Պաթումա մինթէվէճճիհէն Տէրսաատէթ լիմանընտան գրյեամ վէ հարէքէթ իտէն թիւճճարտէն Գոսթանթի եօրկալանընն Թահթը. Թէսարրուֆունտա պուլունուպ, Նիգոլա Ժանի գարատանընն սիւվար օլտուղու տէվլէթի Ալիսէ սանճաղընը համիլ «Բոսֆոն» նամ վաբօրա տախտ չարբարադ, պու իքինճի միւսատէմտէն Եունան կէմիսինէ հիչ պիր սագաթլըգ օլմաեըպ, վաբօրուն քիւրէշթէսիյլէ տահա պաղը մահէլլէրի գըրըմըշ տրը։ Վաբօր, գարատանընն թախմինինճէ զարար զիեան 80 լիրա իլէ գարանտիլէճէք բատատէտ իմիշ։

ԹԷԼԷԳՐԱՖԼԱՐ

Պէրլին 28 հոկտ. — Պիւթիւն զաղէթալար Բուլղանիա գըրալընընն միւվասէլէթինտէն պահալա, միւշարիւէյհին զէմանը հիւքիւմէթի էմանասընտա, Բուլղանիանընն իքթիսատ իթթիկի թէրաղգըլաթը թատատա խտիեօրլար։ «Գունիչէ Ցայթունկ» զաղէթասը Բուլղանիա ասքերինճէ իճրա օլունան խալահաթան պահս իթթիկի սրբատա, տէվլէթի միւշարիւէյհանընն հէր հալտէ պիթարսիլըգընը մուհաֆազա իթմէկէ միւգթէտիր օլաճաղընը պէեան իտիեօր։

Բարիս 29. — Իթալեանընն սուլհ ու միւսալէմէթ գօնկրէսինէ ելրմի գատար Ֆրանսա Մէպուսանը իշթիրաք իտէճէքլէր տիր։

Իթալեատա վէ Սբանիանընն շիմալ վէ Ֆրանսանընն ճէնուպ ճիհէթլէրինտէ սէլլէր կիպի եաղմուրլար եաղըպ հէր Թարաֆընը սու խթիրա իթմիշ տիր, պինաէն ալէյհ եաղընտա պիր Թադըմ խասարաթ վէ զաեիաթ հավատիսաթը միւրուա իտէճէք տիր։

Ֆրանսա վէ Իթալեա սէվահիլինտէ, շիտատէթլի փուրթունալար իճրայի հիւքմ իթմէքտէ տիր։

Լոնտրա 29. — Ինկիլթէրրա պանդասը, տգօնթօսունու 100տէ 4է եիւքսէլմիշ տիր։

ԽԱՐԻՃԻԷ

ԱՀՎԱԼԸ ՊՕԼԻԹԻԳԻՅԷ

Ֆրանսա իլէ Ռուսիա իթթիֆագը քէնտիլէրինին մէնաֆիինէ մուվաֆըգ օլմայան տէվլէթլէր, տէվլէթէյնի միւշարիլէյհիմա պէյնինտէ պիր մուահէտէյի իթթիֆագ ագտ վէ եա խըֆյա խուլուկինէ իթիգատ իթմէքտէյիլէր. «Ֆօրէսթօնիանսա Բօյխէյթ» ղազէթասընըն Բէթերսպուրկտան ալտըղը նէշր իթտիկի պիր մէքթուպտա, Գրօնշթատտ սուլարընտա Ֆրանսըզ տօնանմասը մէվճուտ օլտուղու էսնատէ, պու միսիլլու հիչ պիր աստնամէ խըզա խուխումէտ օլտուղու խալտէ խուլուքէ խըթէնիլիէօր վէ տէնիլիէօր քի, օ սըրատա Ջար Ֆինլանտիա վէ մէմալիքի սայիրէնէ իճրա իտէճէկի սէյահաթլա մէշղուլ օլտուղու կիպի, Մ. տը Կիէրս իսէ ամիրալ Ժէրվէ վէ Մ. տը Լապուլէյ իլէ պիր գաչ տագիգա կէօրիւշմիւշ տիր, վէ պարօն տը Մօրէնհայմ տախի մէէզունէն Գօթարէթաէ պուլունմագտա իտի. Իշթէ չու մէճմուու ահվալտէն, Վիէննա ղազէթասը մուխպիրի, Ռուսիա իլէ Ֆրանսա պէյնինտէ հիչ պիր իթթիֆագ մուահէտէսի ագտ օլունմատըղը նէթիճէսինի չըգարըէօր, լաքին մուխպիրի մէրգում տահա զիատէ իլէրուլէերէք «մուաշէլէյի հիւրրիէթքեարանէյի քեամիլէսինէ սիեասէթի հազըրէսինին էսասը նազարը իլէ պագըն» Ռուսիա հիւքիւմէթինին նիկեահընտան պիլէ պէօյլէ պիր աշինամէ կէչմէտիկինի իլավէյի մէգալ իյլէօր.

«Ֆօրէսթօնիանսա Բօյխէյթ»ին մուխպիրի պիր չօգ շէյլէր խապաթ իթմէք իչին սարֆ իթտիկի ֆարիթը ղայրէթ հայֆ պիլէ, հիչ պիր շէյ խապաթճընա միւգթէտիր օլամամըշ տըր. Գրօնշթատտա պիր իթթիֆագ աճինամէսի թանզիմ վէ իգա իտիլտիկի ասլա բէսմէն պէեան օլունմամըշ տըր, լաքին Ֆրանսըզ տօնանմասընըն Գրօնշթատտըն զիեարէթինտէն էվվէլ վէ եա սօնրա տէվլէթէյնի միւշարիլէյհիմա պէյնինտէ պէօյլէ պիր մուահէտէ աղտ օլունմուշ օլմասը քէֆ խապաթէ միւգթէտիր տիր. Մալիւմ օլտուղու վէճհիլէ, Ֆրանսա խարիճիէ նազըրը Մ. Ռիպօ Պարօնտա իրատ իթտիկի նուտգունտա, իքի տէվլէթ իթթիֆագընըն ալէնի թասթիգինտէն պահս իթմիշ, վէ պու սէօզլէրին մէալի պիլթիւն Եվրօփա մատպուաթըյլէ թարաֆընտան անլաշըլամամըշ տըր.

Ֆրանսա իլէ Ռուսիա պէյնինտէքի մուահէտէյի իթթիֆագիէ աքսամը տախի պուլունտան ազտէմ ղազէթամըզտա նէշր օլունմուշ օլուպ, աքսամը մէզքիւրէ իգթիզասընճա, կէրէք Ռուսիա վէ կէրէք Ֆրանսա սուլհ ու միւսալէմէթի ալէմի մուհաֆազա իչին վար գուվվէթլէրինի սարֆ իտէճէքլէր իտի տէ, շայէտ իթթիֆագը միւսէլլէսի թէշքիլ էտէն տէվլէթլէր թարաֆընտան պիրինին, սուլհ ու սալահը իխլալ իտէր սուրէթտէ պիր թէճավիւզ կէօրիւլիւր իսէ, իթթիֆագը միւսէլլէս (իքի) իթթիֆագը միւսէլլէս տէվլէթլէրինէ միւթթէֆիգէն թաարըզ իտէճէք օլուրսա, չայէտ Ալմանիա տէվլէթի Ֆրանսա իլէ պիր սէֆէրլէ հարպա կիրիշիր իսէ, Ռուսիա ուզագտան սէյիրճի օլուպ, մըճագ Ալմանիանըն միւթթէֆիգի օլան Աւստրիա վէ եա Իթալիա միւսախէմէ իտտիքլէրի թագտիրտէ, իշթէ օ վագըթ Ռուսիա մուհարէպէյէ տախիլ օլաճագ տըր. Պունտան մաատա պիր թագըմ Պալգան քիւչիւք հիւքիւմէթլէրի տախի կիւնէշին էթրաֆընտա տէօնէն սէյյարէլէր կիպի պէօյլէ տէվլէթլէրին էթրաֆընտա տօլաշըպ տուրմագտա, վէ հէր հանկի թարաֆտա գուվվէթ պուլուրլար իսէ, օրասընը քէնտիլէրինէ իսթինակեահ իթթիխազ իյլէմէքտէ տիրլէր. Մէսէլա, պու կիւնքի կիւն իթթիֆագը միւսէլլէս տէվլէթլէրինէ Պուլկարիսթան վէ Ռումանիա հէման թապի օլտուգլարը, վէ տէվլէթէյնի միւշարիլէյհիմին Պէլճիգա, Հօլլանտա կիպի տէվլէթլէրի տախի տայիրէյի իթթիֆագլարը տախիլինէ ալմագ խուսուսլարը հալտէ, տիկէր թարաֆտան Ռուսիա իլէ Ֆրանսա իթթիֆագընա Եունան, Սըրպիա վէ Գարատաղ թապի օլուպ, Շուէտ-Նօրվէճիա Տանիմարգա տախի մանէն պու իթթիֆագը միւսէննէհա մէյյալ տըրլար.

Աճիպէն Ռուսիանըն Սըրպիաեա քիւլլիեէթլի թօփ վէ թիւֆէնկ իհտա իյլէտիկի, վէ Գարատաղա տախի օ նիսպէթտէ մուավէնէթտէ պուլունտուղու մալիւմ օլուպ, Եունանիսթանըն տա Ֆրանսա վէ Ռուսիաեա օլան իրթիպաթը, վէգայիի սիեասիէ միւսթաղնի օլմաղլա, տէվլէթի միւշարիլէյհա պու ճիհէթթէ մէյյիւս տէյիլ տիր, վէ Եունան տախի պաղը զըրհլըլար իլավէսինէ վէ պահրիէսինէ պիր գաթ տահա գուվվէթ վիրմէկէ չալըշմագտա պուլունմըշ տըր.

Ռուսիա տէվլէթինին թէալիհաթ վէ թէճհիզաթը հարպիէսի միւքէմմէլ օլմատըղընտան պահսլա, տահա մուհարէպէյէ կիրիշէճէք հալ ու իսթիտատընտա օլմատըղը, պաղը Պէրլին վէ Վիէննա ղազէթալարը թարաֆընտան տէրմիեան օլունմուշ իսէ տէ, տէվլէթի միւշարիլէյհա պու քէրրէ հէմէն իքի միլեօն գատար նէֆէրի ասքէրի Ֆրանսա թիւֆէնկլէրինտէն սիպարիշ իյլէտիկի պաղը Եվրօփա ղազէթալարը միւթալէաթընտան անլաշըլտըղը կիպի, տօղրուտան պէշ սէնէսինէ գատար Ռուսիա թէտարիքեաթը հարպիէսի մէքեմմէլիյէթ խարիճինտէ միւքէմմէլ պուլունմուշ օլաճագ տըր. Պունտան մաատա Ֆրանսըզլարըն պէրրի վէ պահրի օրտուլարընըն միւքէմմէլ օլարագ պիւթիւնէ գապիլ իթտիկի միլեօնլար, աշաղը եուխարը վէլէ ու հայրէթ վիրէճէք սուրէթտէ տիր.

Վագըա Ալմանիա, Աւստրիա վէ Իթալիա տէվլէթլէրի տախի թէճհիզաթ վէ թէալիհաթը հարպիէլէրի իչին պարպատէնթ օլմըշլար քի, լէթէտէ թախսիսաթ թալէպ վէ գապուլ իթտիրիէօրլար իսէ տէ, հէնիւզ մէյտանտա օլան թէտարիքեաթը իքթիֆա իթմէէօրլար վէ մուխասըմլէրինէ գարշը թօփ վէ թիւֆէնկլէրինի տահա զիեատէ արթըրմագ աճմինտէ պուլունուէօրլար. Պիւթիւն չու թէտարիքեաթը հարպիէ վէ պինաէն ալէյհ ահվալը միւշէվվէշէ էգօնօմի վէ թիճարէթ վէ սէնայի նօգթայի նազարընճա փէվգալատէ մազարրաթը մուճիպ օլուպ, ալէմի պիր սիլահ թէբսուհայինէ գօեան վէ մաազալլահ պիր կիւն մուհարէպէ զուհուրինէ թէհէյէճ սուրէթտէ սէֆէրի թէմաէ սէպէպիէթ վիրէճէք պուլունան չու թէճհիզաթը հարպիէյէ հիչ տէկիլսէ թախֆիֆ իթմէք իչին, էն զիեատէ ղայրէթը քէնտիլէրինէ տօղունան Ալմանիա իմպէրատօրու հազրէթլէրի հազը, կէրէք Ինկիլթէրրաեա սէյահաթընտան էվվէլ, կէրէք սօնրա ումումի պիր թէրքի սիլահ գուգուլի թէքլիֆինտէ պուլունմուշ, վէ միւթթէֆիգլէրինի պու էֆքեարընա իսթինատ իթտիրմիշ իսէ տէ, մուխասըմլէրի օլան Ֆրանսըզ վէ Ռուս պունու գապուլ իթմէք չէօյլէ տուրսուն, պիլաքիս թէտարիքեաթը հարպիէլէրինի թէզյիտ ղայրէթ իթմիշլէր տիր. Տիկէր թարաֆտան Ինկիլթէրրատա պիր արա թէճէմմիւ իտէն ումումի պիր թէրքի սիլահ ճէմիյէթինէ, չու թէճհիզաթը հարպիէ վէ ալէմին թախրիպինէ սէպէպիէթ վէրէճէք օլան թօփ վէ թիւֆէնկ կիպի էսլիհայի հարպիէ վէ ալէթ ու էտէվաթը ճէնկ ու ճիտալ իճատը, զիրաաթըն թէրագգիսինէ մախսուս օլան ալէթ ու էտէվաթը [illegible]

[illegible] կէօրիւլէրէք, չու էֆքեարը մուհաճէնէլէրի իլան ու իշաա իթմիշ իսէ տէ, անճագ քէնտի [illegible] սէօյլէմիշ վէ քէնտիլէրի տինլէմիշլէր տիր, [illegible] ... տիր.

Ման Ֆիհ ... [illegible] 22 տէգէմպէր 302 Թարիխլի [illegible] Ֆրանսա իլէ Ռուսիա տէվլէթլէրի, Թէշարիքեաթը հարպիէ ... [illegible] տիր.

ԲԷՍՄԻ

Տախիլիէ նէզարէթինտէն վիլայէթլէրէ Շահանէ իլէ էվլիէյի միւլքիէ ... [illegible] ումումիէնին սուրէթի տիր.

Մէճլիսի ագտաէ վէ գալէմ ... [illegible] 23 տէգէմպէր 302 Թարիխլի ... 6 Հօգտէմպէր 300 Թարիխլի [illegible]

[illegible] ... 6 Հօգտէմպէր 300 Թարիխինտէ իթթիխազ գըլընմըշ օլուպ, Նիզամնամէնին մուաաթտըր օլան Իրատէյի Սէնիյէնին ճէնապը Բատիշահի տախի Թարիխի մէզքիւրտէն իթիպարէն, ... 23 Դէգէմպէր 302 Թարիխինտէ իթթիխազ օլունտուղունտան, ... 22 տէգէմպէր 302 Թարիխլի մուհարրէրաթը ումումիէսի իլէ Թէպլիղ օլունան ... [illegible] պալապ ...

ՄԷՔԹՈՒՊ

. . . Միւէլլիֆ,

Պիր միւտտէթտէն պէրու միւթէպէր ղազէթանըզտա Մուրատեան վարժարան վասիեէթի հագգընտա եազըլան չալանը ... [illegible]

Էվվէթ, օլ Մուրատեան վարժարան վասիեէթի հագգընտա գալէմ ... [illegible]

Զամանընըն օլ պապտէ պէեան իթտիկինիզ էֆքեար կէրչի բէք տօղրու տուր, լաքին, էհալիմիզ թարաֆընտան, նէ° սէպէպէ մէպնի ... [illegible]

Պիրինճի սէպէպ չու տուր քի, սիզ զէնկին տէկիլսինիզ, պալանըզ [illegible]

[illegible]

Լաքին, իհթիմալ տիր քի, չիմտի [illegible] ... Մ. պիրատէր, մէկէրչի ... [illegible] Եվվէլ էմիրտէ, մէկէրչի սիզտէ զէնկինլիք օլմատըղը հալտէ ... [illegible]

Միւէլլիֆ էֆէնտի, սիզտէ զէնկինլիք ... [illegible]

Նըզ չ'ըրըգըլըլըքա գարըը մա նէալար վէրիլմիյէնի կէօրէրէք թէհամմիւլ իթտիկինիզ վա՞ր մը տըր. տօղրու սէօյլէմէք, վէ հէր իշէ ադըլ էրտիրմէք պիզտէ, անճագ զէնկինլիք սաեէսինտէ օլապիլիր.

Աճա'նիպ, մէկէբչի պիզտէ զէնկին օլան եանըլապիլի՞ր մի, վէ վէլէվ եանըլսա պիլէ, պիր ղազէթաճը նըն հատտի՞ մի տիր քի, անըն եան. լըշըն ալէնէն պէեան էտէպիլսին, գըրիթիգ իլէսին վէ նասիհաթ վէ թալիմաթ վիրսին, պիզտէ ղազէթաճըլարըն պօրճու, մուղաեիլի օլարագ, խօտալինիլիքլէրիմիզի մէտհ իտէրէք կէօչլէրէ չըզ արմաղ տըր, չինքի, անլէր ազգաւէր տիրլէր, վէ եախօտ հէր նէ տէ եարօալար, իւթէր տօղրու օլսուն վէ իւթէր չարըըզ, մութլագա ազգաւէրաբար եաբարլար. եօղսա, էկէրչի պու պէօյլէ օլմազ իսէ, զէվալլըլարըն խօտալինիլիքլէրի նէ՞նէ եարամըշ օլուր.

Զի՛ չարէ, ա՛ պիրատէր, պէօյլէ՛ տիր, ֆագըը օլան վէ գալպինտէ ճէնապ վէ ազամէթ թաշըմաեը էնսուղ պիլմէեէն էհալինին հալի պէօյլէ օլուր. Մատամ քի սիզտէ զէնկինլիք վէ տալըավուգլուգ եօգ տուր, վէ մուզայիրի օլարագ տօղրուեու տանկ տունկ սէօյլէմէքլիք, վէ տալէթէ բիաեէթ իթմէքլիք իլէթի վար տըր, հալիյէ սէօզինիզ թէէսիր իտէմէզ, պարի պունտան պէօյլէ խալգըճա միւֆիտ պիր չէյ տիւշինիւպ վէ ղազէթանըզտա տէրճ. գ ալդըշըրըընըզտա, Հալլար «պու պիզիմ պուլուշումուզ օլմաեըպ, իլլա ֆիլան ֆալան նուֆուզքեար զաթըն պուլունչու տուր» տիմէյիւմոնիզ տիր, օ վագըթ կէօրէճէքսինիզ տիր քի, նէ գատար պէնակէզ վար իսէ, օլ վէրմէքտէ օլտուղունուզ էֆքեարըն զայրէթինի չէքէճէք տիրլէր, իմտի պունու պիր քէրրէ թէճրիւպէ իյլէմէնիզի նասիհաթ իտէրիմ.

ՊԻՐ ՏՕՍԹՈՒՆՈՒԶ

ԹԱՐԳՄԱՆ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ

Պատկառելի մամլիկներ, ծանր հիւանդութենէ ազատողի մը «հոգեդարձ» եղաւ կըսեն. այժմու գրագէտի հովեր առնող երիտասարդք ալ՝ Թերեւս իրենց անունը անմահացնելու միտք, բառադարձ գործածել սկսեր են. օրինակի համար Արշակը, Կաչար. Գրիգորը, Րիգրոգ. և կարծենք Թաղէոս մ'ալ Սոթոդէ ստորագրել սկսած է ըստ նորագոյն դրութեան, և որ նոր գաղիերէնէ փոքրիկ վէպ մը հեղինակած էր անցեալներն Հայրենիքի մէջ.

Գ. Սոթոդէի «Հակապատկերք» վերնագրին ներքեւ թարգմանաբար հեղինակած նկարագիրը, յիրաւի ալ բնագրին բոլորովին հակապատկերն էր.

Այդ վէպին մէջ, Ֆրանսուհին թըրքուհի եղած էր առանց թողելու եւրոպական սովորութիւններն՝ որ ինչպէս յայտնի է, Թրքուհոյ մը բոլորովին արգիլեալ է.

Բայց թողունք որ նոյն իսկ թարգման հեղինակը խօսի.

«Թօրհանէլի Օղլուի չօսէյլն կառք մը կանցնի. օդը յուրտ է և ճամբան ցեխոտ. երկանիւ կիսակառքի մը մէջ երկու հոգի կան...»

Կիսակա՛ռք... ահաւասիկ խրթին բառ մը... բայց ոչ, երեւակայեցէք միջնեղէն կիսուած կառք մը՝ որ ձին կերթայ, կառքը կը կենայ. ահա այս կառքը սրարշաւ կընթանայ եղեր.

«Մի չնորհագեղ Թրքուհի՝ «Ոսթոնտի» մը մէջ պլլուած կը վարէ միաձի կառքը.»

Սըվոր «եէլտիրմէ» մը հագցուր երանելի, Թրքուհին Ոսթոնտ չհագնիր.

«Մերթ ընդ մերթ չաչեցնելով երկարատոտն մորակը.»

Ուսկի՞ց ալ կը գտնան այս տեսակ խենդ ու խելառ և անգործածելի բարդ բառերն, որոնք՝ եթէ արտասանած ատենդ ուշադրութիւն չընես, անպատճառ լեզուդ կը խածնես.

«Բովինը հայրն է, ըստ երեւոյթի. որ խաւ ի վար մուշտակ մը հագած է»

Խաւ ի վար մուշտա՛կ... Էհ նըզմից արմատ ասի լսած չէի. ապրի՛ս հանճի Սոթոդէ, կեցցե՛ս պապա Սոթոդէ, կեցցերէցցէ՛ս մե՛ծդ Սոթոդէ. (տձապարանօք մենք ալ բարդ բառ մը գլտորեցինք) ահաւասիկ մուշտակ մը որ կատարելապէս խաւխար կը հատի. սքանչելի է. բայց չարունակենք անշուշտ ուրիշ սքանչելիքներու ալ պիտի պատահինք.

«Նէ կեանքի ամենէն դեռափթիթ շրջանին մէջն է. երեսին կաթնթոյր մոյնքերուն վրայ ելակի գոյն կարմրութիւն մը կայ.»

Վայ Սոթոդէ, վայ Գոթոդէ, խելքիդ պատուհն ո՞ր խաւէն ծագեց այս լոյսը. կաթնթոյր երես հէ... երեսէ մը որ կաթ կը թորի. տէր վկայ մարդուս լիզելը կուգայ, մանաւանդ առաւօտները. բայց տեսնենք ուրիշ ինչեր է ըսած.

«Եւ իր փառափառ աչերն գրդանոյշ դիմագծութեան վրայ գոգ գոգ մը ցոլքեր են, աւելի անմեղունակ. քան դժնէհոյեաց, որոց վերեւը հովանի կընեն դեղձան գանգուրներ՝ անսրսոթել փաղաձի մը եզերքէն դուրս ծածանելով. և ընքոյշ ձեռքերն՝ կաչեայ երասանակն բռնած մի այլ բարեձեւութիւն կաւելցնեն իւր դիրքին.»

Կը ցաւիմ որ Զինարէն չեմ հասկընար, արդեօք ո՛րչափ բանաստեղծական գոհարներ կան վերոյգրեալ պարբերութեան մէջ. ուստի բաւականանանք Գ. Սոթոդէի վերջին պարբերութիւնովը.

«Մէկ խօսքով, Ֆրանսացի անցորդ մը այս խիզախ մանկամարդուհին երբ տեսնէր՝ ուէլէ-չէօ՛ղ... պիտի բացագանչէր»:

Ինչպէս մենք ալ այդ անհեթեթ նկարագիրն կարդալով, բաղմաց հետ՝ մէլէ-չէօ՛ղ... բացագանչեցինք. Արդ փոխանակ աւելի երկարելու անմիջապէս ըսենք թէ մեր Զինադէտ Սոթոդէ, հարուստի աղջիկ մը աղքատի մը աղջկան հետ բաղդատութեան դնել ուզած է. իսկ գալով վերջաբանին, Գ. Սոթոդէի հեռուանց հեռու ճանչցած մէկ գրչընկերին եղերական մահուան պարագայից մէկ նկարագիրն է, որմէ պատճառ ունէինք կասկածելու որ մեր Սոթոդէն ալ իւր նկարագրած գրչընկերին հիւանդութենէն վարակած չըլլայ, զի իւր գրական տաղանդը բոլոր ընթերցողաց այդ տխուր դուչակութիւնը տուած է և վախ կայ թէ՝ օր մը պիտի պարտաւորինք աղօթել, ի հանգիստ հոգւոյ մեծին Սոթոդէի.

Հ.

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը հրատարակէ սեպտեմբեր ամսոյ նուիրատուաց անուանքը.

Բարեկամ Տեարք և Ազնուափառ Տիկնայք՝

Մ. Վիթէլիի մաղձայէնառնուած ափիոններէ՝ միջնորդ Մ. Քոսթաքի Ըրսօմիատի և Դարանտօյի միջոցաւ հաւաքուած. Ընթ. դրամ 1085, Անատոլիի Երկաթուղւոյ ընկերութիւն 1080, ի Մարսիլեայ բնակեալ Յակոբ Սէլեան 1080, Տիկին Թաշճեան 324, Խաչիկ Սարաճեան 190, Գէորգ Յ. Գալեան Սեբաստացի 108, Բարեպաշտուհի Տիկին ոմն Կայսերի 108, Գրիգոր Ճէ-

)(7)(

ՀԱՅՏՈՒՏԼԱՐ ՍԷՐԿԻԶԷՇՏԻ

ՄԻ-ԵԼԼԷՖԻ ԲՕՆՍՕՆ ՏԻՒ ԹԷՐԱՅ

ՄԻՐԱՊՕ ՄԱՎՈՒՆԱՍԸ

Մատմազէլ Իւրսիւլ եաշըը պիր ղըզ օլուպ, խանէտանլարընըն սէրվէթինէ խալէլ կէթիրմէմէք իչին էվլէնմէք իսթէմէմիշ իտի.

Ֆրանսա էհալիսի ճէնուպիեէսի էքսէր աըըղատէ ֆամիլեալարընճա օլտուղու կիպի, Վէնսագ խանէտանը բէք զէնկին տէկիլ իտի, թէքմիլ մամէլէքէրի անճագ 12-15,000 լիրա գատար իյրատէն իպարէթ իտի, էսկի վէ եըղըղ պիր քէօշք իլէ եինէ էսկի պաղը մօպիլեասը մալիք օլուպ, խըտմէթքեարլարը տախի էսքի էմէքտարլար իտի, ֆագաթ ումումուն հիւրմէթ վէ րիաեէթ վէ թէվէճճիւհաթընա մազհար օլմուշլար իտի.

Պու խանէտան ազալարընըն Տիւրանսըն տէկէր ճիհէթինտէ մուգիմ օլան գօմշուլարը Մօնպրէօն տը Սէնթ-Մարի խանէտանը իլէ օլան պուղզ ու ատավէթլէրի պէր թարաֆ իտիլտիքտէ, քէնտիլէրի զաեէթ նամուսլու վէ վաղթըլյա սիբահիլէրէ մախսուս օլան գահրէմանըղը հայիզ վէ ատաթը գատիմէէ րիաեէթ իտէր զաեէթ ֆագըր աատէմլէր իտի.

Մամաֆիհ պու էսկի խուսումէթ ֆէվգէլատէ սուրէթտէ կէվշէմիշ իտի.

Հիքեաեէմիզէ պաշլատըղըմըզ սըրատա, պէօյլէ Վէնսագ իչին մաթէմ թուսթան, զիւրրիեաթընտան Մ.լը պարօն տը Համրի օլուպ, մումաիլէյհ պու խանէտանըն չէճի վէ ֆաալ էէկէանէ էվլատը գալմըշ իտի.

Մատմազէլ Իւրսիւլ զաեէթ ֆազիլէ վէ տինտար պիր գըզ օլուպ, Ս. Ալետարանըն հազրէթ խոէնլէրէ աֆվ իտիլմէսինի էմր իթմէքտէ օլտուղունու սէօյլէր իտի.

Նիհաեէթ պարօն Համրի տը Վէնսագ օ սըրատա 28 չաղլարընտա օլուպ, մումաիլէյհ ամուճասը պէօյլէ Վէնսագըն Մօնպրէօն խանէտանը իլէ օլան խուսումէթի գատիմէ հազըրըմա վիրմիշ նամուհամիւլարդա մախսուս տիգ գաթ վէ ֆազիլէթէ մայիլ օլան վէ եաեա վէ նասիհաթլարըը տինլէր վէ տիկէրլէրինէ թէրճիհ իտէրտի.

Ֆրանսանըն ճէնուպունտաքի էեալէթլէրտէ ավտան զիեատէ ավճը վար տըր.

Օլտուղճա մէրի իւլ խալթըը օլան հէր քիւչիւք աօհալը էմլաքըն պիր գաչ ավ քէօփէյի օլուպ, քէքլիքտէն զիեատէ արտըճ գուշու վէ Տիւրանսըն գումլու ատաճըդլարընտա եաչաեան զայիֆ ու նահիֆ ատա թաֆշանլարընը սայտ իտէրլէր իտի.

Մ. Համրի ավճը օլուպ, մումաիլէյհ միւքէմմէլ պիր սիւվարի օլտուղունտան, ավ թիւֆէնկի իլէ միւսէլլահ օլարագ, իքի քէօբէքտէն ար գասընտան պիր սուրէթի միւտէպտէպէտէ սայտ ու շիքեարա չըգար իտի. Պու քէօբէքլէրին էճտատը վագթըլյա կէյիք ավընը թաագիպ իտէր իքէն, պու գավղըլը հայվանլար բաղըթաչը պիր ավ չըմաղըլընտան թավշանլարը գօվալամագ իտիլէր. Ամուճասընըն վէֆաթընտան սօնրա, մումաիլէյհ Պէյրօշտա հալասըլյա եալընըզ գալմըշ իտի.

Մ. Համրի սապահ բէնչէրէսինի աչարագ, Տիւրանսի չայընը սէազլարը ալթընտա կէօրմէքտէ, վէ նէհրին նիմ ճիհէթի էօթէսինտէն տէ մավսնաճը Սիմօնուն պաշը իթտիկի Մօնպրէօն սայֆիեէսինի մուշչահէտէ իլէմէքտէ իտի.

Համրի չօճուգլուղունտա չու էսկի գուլէճիքլէրէ եումրուղունու կէօսթէրմէքտէ իտի, տէլիգանլը օլտուղտա մէզքիւր սայֆիէէ վէ միւշթէմիլաթընա նազարը տատվէթ ու խուսումէթլէ պագար իտի իսէ տէ, ամուճասընըն վէֆաթընտան սօնրա արթըգ էմլաք վէ միւշթէմիլաթը մէզքիւրէեէ նազարը պի գայտի իլէ պագմագա պաշլատը.

Նակէհան վուգու պուլան չու թէպէտտիւլին սէպէպի նէ՞ իտի.

Բիմաէ պիլմէզ իտի.

Լաքին Տիւրանս սուլարը էնտէրտէ, մումաիլէյհ տէլիգանլը աթա պինէրէք, Միրապօ մավունասընա կիտէճէք եէրտէ չայտան պէչիրէ կէչտի.

Զայըն պաղը մահէլլէրինտէ աթ կէօյինէ պէրապէր սուեա պաթար իտի, պաղէն տիկէր ատաղը գայտըղտա եիւզէր իտի. Մուախխէրէն Համրի նէհրին սաղ ճիհէթինէ կիտիպ քէչթ ու կիւզար իտէր, վէ էքսէրիյա Մօնպրէօն պաղչէսինին տուվարլարը ալթընտան կէչէր իտի.

— Նի՞չին.

— Պու տա էսրար գապիլինտէն պիր չէյ իտի, պիր տիւրլիւ հիքմէթի անլաշըլամամագ տա իտի.

Խուսուսի իլէ պիր սէնէտէն պէրու կէնճ պարօն հաֆթատա պիր չօգ տէֆալար չու ղարիպ քէչթ ու կիւզարլարընը (կէզինմէք) թէպտիլ իյլէրտի.

Սօն պահար եաղմուրլարը չայըն սուլարընը գապարթըըըրտա, քէչֆի օլարագ նէհրի մէզքիւր իւղէրինտէն կէչմէք միւմքինսիզ օլ-

)(7)(

ՆԷՐԻՄԱ

Հեղին. Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

— Իշխանուհիս, ով ոք և ըլլան, ես նախապէս փառքը ձեզ իմաց տուի, ի հարկին եթէ ձեզ ծառայութիւն մը կրնամ մատուցանել, ձեր հրամանին միշտ պատրաստ եմ... ահ տես, քիչ մնաց պիտի մոռնայի. զգուշացէք մանաւանդ ձեզ մտերիմ կարծած Միլլա անուն նաժիշտէն.

— Միլլա՞... ահ հիմայ կը հասկընամ թէ մարգիզուհին այս ամենուն ուսկից վերահասու եղած է և թէ իշխանազունը գետնուղւոյն գաղտնիքը ինչպէս իմացած է. այս գիշեր իսկ այն մատնիչ Միլլան պիտի դադրի ապրելէ.

— Ինչպէ՞ս, պիտի մեռցնէ՞ք տաք զինքը. չիտակը եթէ նախապէս գիտնայի, այս ամենը ձեզ յայտնելէ ետ պիտի կենայի.

— Պիտի թողուլք որ զիս պատրելով մատնէ՛ այդ ստրուկը.

— Ոչ, ես անոր համար ձեզ իմաց տուի այն կինը՝ որ ձեր թշնամեաց գործիք եղած է վռնտէք ձեր քովէն, ոչ թէ սպաննել տաք. ինչ հարկ կայ արիւն թափելու. եթէ այս գիշեր չը յաջողեցաք, միթէ միջո՞ց կը պակսի ձեզ ուրիշ անգամ խոյս տալու.

Ներիմա կէս ժամու գլխովը բացատական չարժում մը ընելէ յետոյ յարեց.

— Վերը օրիորդ Սիւզանի հետ ձեզ տեսնելէս տասն վայրկեան վերջը, խոյս տալու համար տուած հրամաններս ետ առի արդէն. իշխանազունը այս գիշեր ոչ ոք պիտի գտնէ ժամադրութեան վայրը.

— Ըսել է թէ ձեզ լրտեսելնին ինձմէ առաջ իմացած էիք.

— Բան մը իմացած չէի, այլ ես այսպէս ուզեցի. ինչպէս որ եթէ միտքս փոխած չըլլէի, մարգիզուհին արգելք մը չէր այս գիշեր ուղեւորելուս. այն Պիլերուն հրոսախումբը՝ որ զիս սպաննելու պիտի դարանէին ճամբուս վրայ. մէկ ակնարկովս այն փոքրիկ մարգիզուհին և իւր Մորից բարեկամը կտոր կտոր պիտի ընէի.

Հրանտ հիացմամբ և զարմանօք այս տրտակարգ կնոջ կը նայէր, որ հակառակ իւր սեռին յատուկ վեհերոտ բնաւորութեան, աննկուն կամք մը ունենալը կը յայտնէր.

— Ուրեմն ըսաւ. կերեւի որ ձեր խօսեցեալը՝ պարոն Վիլնույի հետ հաշտուեցաք այս գիշեր.

Ներիմա, Հրանտին այս միամտութեան վրայ ծիծաղը չը կրցաւ զսպել.

— Կարծեցի՞ք թէ Վիլնու անուն անձի մը նշանա՞ծն եմ. ոչ երբեք. այլ հակառակ իմ կամքիս՝ մեր Աստուածներէն Վիլնու անուն Աստուծոյ մը նուիրած են զիս.

— Ա՛. հիմայ կը հասկնամ, վեստեան կուսանաց նման, որոնք կայիտոլի սագերը կերակրելու պաշտօնը կը վարէին. ինչ որ ալ ըլլայ զգուշացէք մարգիզուհիէն.

— Ոհ անհոգ եղիք, ախոյեան մը չէ նա ինձի. եթէ կամիմ, մէկ ակնարկս կը բաւէ զայն բնաջինջ ընելու.

— Ըսել է որ անսահման զօրութիւն ունիք ըսաւ Հրանտ զարմանօք այս անզօր կարծած արարածը քննելով.

Այո և ոչ, պատասխանեց Ներիմա գլուխը կուրծքին խոնարհելով.

— Այս միջոցին ապարանին մեծ ժամացոյցը գիշերուան վեցը զարկաւ.

— Աւասիկ կէս գիշեր կը զարնէ ըսաւ Ներիմա, հիմայ բարեկամդ իմ քեզնէ ծառայութիւն մը պիտի խնդրեմ.

— Հրամայեցէք իշխանուհիս ինչ որ ալ ըլլայ, պատրաստ եմ կատարել.

Ներիմա կուրծքէն ոսկիէ փոքրիկ սուլիչ մը հանեց և Հրանտին տալով ըսաւ.

— Առէք այս սուլիչը. ապարանէն դուրս ելլէք ձախ կողմի փողոցին մինչեւ ծայրը գացէք. հոն մեղմիւ չչեցէք սուլիչը, մարդ մը պիտի գայ ձեր քով, Սալար է անունը, ըսէք անոր որ դեսպանին պարտէզին փոքր դրան առջին բերել տայ անմիջապէս.

— Ցետոյ ես դառնալով այս սուլիչը ձեզ յանձնեմ. դիւրին է.

— Ոչ, այս սուլիչը պահեցէք և վաղը օր հասակին Վիլնուի մեհենին անտառակը պտոյտի ելէք և հոն դարձեալ սուլիչը մեղմիւ չչեցէք.

— Բաւծներդ կէտ առ կէտ պիտի կատարեմ, թէեւ չեմ գիտեր ինչ պիտի պատահի.

— Քանի որ այս սուլիչը քովդ ունիս, հաւատա եղեր որ մէկ մազիդ անգամ չեն կրնար դպչիլ.

— Ուրեմն այս փոքրիկ սուլիչը այս ատրիճան զօրաւո՞ր է.

— Ճանկանաթայ նուիրական սուլիչն է. որուն ձայնը առնողը ամէն հրամաններդ կուրաբար կը կատարէ.

— Զարմանալի է մնաց ինքնիրեն Հրանտ, այս սուլիչը Սըր Մորթընի ականջին պիտի չչեմ և պիտի հրամայեմ որ Սիւզանի հետ մեր ամուսնութեան անմիջապէս հաւանի.

— Ինչ կը խորհիս.

— Ոչինչ...

— Հիմայ ըսաւ Ներիմա դու ինձմէ առաջ ապարան դարձիր և ինչպէս որ ըսի, Սալարին պատուիրէ որ դեսպակըս անմիջապէս ըսած տեղս բերէ.

Անմիջապէս ըսելով Հրանտ Ներիմային զատուեցաւ. Ներիմա փոխանակ ապարան վերադառնալու, ըմբաղարյթ ճամբաներէ անցնելով պարտէզին փոքր դրան քով հասնելով պուրակի մը ներքեւ պահուեցաւ ու սպասեց.

Հրանտ Ներիմայի պատուէրին համաձայն ապարանէն փողոց ելնելով մինչեւ ձախ կողմի ծայրը գնաց եւ սուլիչը չչեց. նետ ձայնը խիստ տարօրինակ թուեցաւ Հրանտին. յիրաւի ալ սուլիչը զանգակաւոր օձին ձայնը կը հանէր. անմիջապէս մութին մէջ մարդ մը մօտեցաւ և դէմը անծանօթ մը տեսնելով, զարմանօք հարցուց.

— Ինչ կուզէք.

Սալարը դու ես.

— Այո ես եմ.

— Տէրուհոյդ դեսպակը պարտէզին փոքր դրան առջին տանել տուր.

բիտեան Ատանացի 95, Կարապետ Գրիգոր Ճիպաշեան 40, Մաքսի Զէմ պէրճինէրու բեռնակիրք 40, Փիլիպոս Խաչիկեան 30, Մաքսի Թահթապաշիի բեռնակիրք 20, Բարեսէր ոմն 20, Սէօլէդցի աղդայինք 20, Մանուկ Ճէրիտեան Ատանացի 20, Յակոբ Մարտիկեան 20, Սահակ Երէցեան 20, Նիկոմիդիացի Տ. Ներսէսի Երէցկին 20, Տիկին Նուրիձայ Ս. Էպէեան 20, Մինաս Բօյեան 20, Մահտես Յակոբ Գաբամանեան 20, Յակոբ Տէօնէլեան 10.

Գումար 4390

Զսեմ. Յովհաննէս պէյ Տատեան ըստ իւր վաղեմի սովորութեան բարեհաճած է նուիրել 50 քիլէ վարսակ 20 քիլէ գարի 880 հոխայ յարդ 220 հոխայ ցորեն, Բարսեղ Սպէնչեան 2 ոչխար 1 այծ 1 գառն, Սարգիս Մարթայան 1 ոչխար, Գրիգոր Վանեցի ի Սիմքէշ Խան 1 ոչխար, Տիկին Գայիանէ Յ. Շէքճեան 130 հատ սեխ, Եղիա Վէզիրեան և Կարապետ Պատճեան 1 կով (յուր), Տիկին Մաւի Թրանաքեան 20 քաշ խաղող, Գերովբէ Սաղաթիկեան 20 հատ Հալէպի կէվրէկ, Միհրան և Առաքել Արդարմօրուքեան 5 քաշ սաքրզ լէպլէպսի, Արիստակէս Քիլիպէնկեան 20 փաքէթ ծխախոտ 20 հատ սիկարի թուղթ, Սամուէլ Ղ. Պարտիզպանեան 750 հատ սիկարի թուղթ, Կարապետ Քիլիճճիպաշեան 4 քիլօ հայ, Արմենակ և Ռուբէն Մանուկեան 2 բաքէթ բամպակ, բարեսեր ոմանք՝ 12 հատ նարկիլէի մարբուճ, 12 հատ նարկիլէի բիրինճ քիւլահ և 10 հատ նարկիլէի սէրի և քիւլահի նորոգութիւնք, բարեսէր ոմն 3. Տօք. Ղ. Պալեանի 1 հատ քօրսէ տօրասիք, 1 հատ «աբբարէյլ սիւսրանսիօն», Գրիգոր Մարգարեան 3 օրինակ համառօտ աշխարհագրութիւն պատկերազարդ.

Ի Դիմաց Հոգաբարձութեան
Ազգ. Հիւանդանոցի
Ատենադպիր Ատենապետ
Պ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ Մ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ
Դրէ.

ՍՄԻՐՆԱՅԻՑԵԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՆՕՐ

1891 Հոկտ. 18

Էսկ. Ուամ միւզէտտէլէ սէրի Ճ

Տիւն ագչամ գափանաը	19	1
Պու սապահ աշչլաը	19	1½
Էն եիւքսէք Ֆիեաթ	19	4½
Էն աշաղը Ֆիյաթ	19	1
Սէրի Ա.	41	50
» Պէ	21	50
» Սէ	17	¼
Թահվիլաթը Օսմանիյէ	70	18
Էն եիւքսէք Ֆիեաթ	70	34
Էն աշաղը Ֆիեաթ	70	34
Թասֆիյէ	20	20
Շըմէնտըֆէր	Ֆր.	59 ¾
Օպլիգասիօն Թրամ.	Ֆր.	502
Իսթիլանճ 8 կիւնէ		150
» 1 »		

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ

Իսթանպոլ պանգասը Ի. Լ.	4	35
Սօսիէթէ ժէնէրալ	4	12
» Օթ. չանթէ վալէօր »	4	18
Գրէտիթ ժէնէրալ օթօմ. Լ. Օ.	7	38
Թրամվայ	5	82½
Ռէժի	14	23

ԵՈՒՆԱՆ ՖՕՆՏՕԼԱՐԸ

Իսթիդրաղ 5%	Ֆր.	392 50
» 4%	»	
Պանդ Նասիօնալ	»	426
Լօրիօմ	»	126

ԱԳՃԷ ՖԻԵԱԹԼԱՐԸ

Օսմ. մէր. 100 ղշ. տան Ղշ. Փր.		
Սիմ մէճիտիյէ	107	8
Մէթալիք	99	10
Պէչիք	101	20
Ալթըղըշ	102	20
Ինկիլիզ լիրասը	110	4
Ֆրանսըզ »	87	15
Ֆօլ	89	30
Գարպոն գաեիմէսի	8	86
Գոնսօլիտ ըէբօրու		
Օսմանիյէ » Ռէբօր		
Շըմէնտըֆէր » Տէբօր		

ԳԱՄՊԻՈ

Լօնդրա	108	35
Փարիս	23	22½
Ֆրանգ		
Ֆիօրին	10	72

Մարգ

ԻԼԱՆ

Տէրսաատէթ ճինաէթի մահքէմէսի եարընքի ճումա էրթէսի կիւնէն լիմիտարէն սապահլարը սաաթ 4 պուչուգտա աչըլուպ 5 պուչուգա գատար մուամէլաթը տախիլիեէ վէ սաաթ 5 պուչուգտան 11է գատար տախի մուհաքէմաթ իլէ իդթիղալ իտէճէկի ճիհէթլէ թաւին օլունան եէվմ ու սաաթտա մահքէմէտէ հաղըր պուլունմալարը վէ տավէթէ իճապէթ իթմէտիքլէրի հալտէ, քէնտիլէրին նէ թէպլիղ օլունան ճէլպնամէլէրին զէհրինտէ մուհարրէր մուամէլաթը գանունիեէ իճրա դըլընա ճաղը իլան օլունուր.

ԱԶԴ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՕՍՄԱՆԻԵԷ

ՌՈՒԲԷՆ Ա. ԴՕԼԱՆՃԵԱՆ

Պէչէ+Բուշ ԵԷԷ-Մ-հուլէ Ա.հոդ պէյնի արճարոնէն դէմ

16 տարիէ ի վեր դեղագործութեան արհեստին մէջ բաւական հմտութիւն և փորձառութիւն ունենալով, ըստ փափաքանաց պատուարժան հասարակութեան յարմար գտաւեցի վերոյիշեալ տեղը դեղարան մը հաստատել բոլորովին նոր և դարմ դեղերով, լիայոյս եմ որ պիտի քաջալերեն զիս իմ սոյն ձեռնարկիս մէջ, որով պիտի չանամ ամենայն մաքրութեամբ և խնամով պատրաստել ինձ դիմող յաճախորդներուս դեղերն. նաեւ դնոց չափաւորութեան մասին եւս պիտի աշխատիմ կատարելապէս գոհացնել զիրենք.

Մեծ. տօղթօր Իսհան Մէհէմմէտ պէյն դեղարանս պիտի գտնուի ամէն օր, և ժամը 3էն վերջ իրեն դիմող կարօտ հիւանդներն ձրիապէս պիտի դարմանէ.

Հետեւաբար ի Պէշիքթաշ գըտնուող պատուարժան բժիշկներէ զատ Մեծ. Տօք. Ա. Քավաֆեան էֆէնտին Բարիզէն վերադարձած ըլլալով, դեղարանիս մօտ Յովհաննէս խալֆային տունը հաստատուած է, և իրեն դիմող հիւանդները ամենայն խնամով պիտի դարմանէ. նաեւ ամէն երեքշաբթի օրերը ժամը 6էն մինչեւ 9 ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է.

Դեղարանս գիշերները մինչ ի լոյս բաց պիտի մնայ.

1-5

ԹԻՒՃՃԱՐԻԵԷ

Ուն, արբա, պուղտայ վէ սայիրէ ֆիեաթլարընճա թէպլիտիւլաթ եօգտուր.

ՏՕԳԹԷՕՐ ՃԷՎԱՀԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Թէտավիի խուսուսի, իլէթի էֆրէնճիեէ, վէ ալէաթը թէնասիւլիեէէ տաեիր.

Գալաթատա քէօրբիւ պաշը Նիւմէրօ 5.

տուղու սըրատա, Հանրի Միրաշօ մավունասը իլէ կէչմէկէ մէճպուր օլուր իսի.

Մավունաճը Սիմոն, Մ. Հանրինին հալասը Իւրսիւլ՝ը Վէնասդ կիպի մուամիլէյհին, Ցիրանսրն տիկէր ճիհէթինէ ավ վէ եա քէշիթ ու կիւզարատէն պաշքա պիր մագսէտ մէպնի օլարագ կիթմէքքէ օլատուղունա չիւպհէ պիլէ իթմէղ իսի.

Ընճաղ Սիմոն շուրասընա տիդդաթ իթմիշ իսի քի. Մ. Հանրի աթա պինմիշ օլատուղու հալտէ, պիր քերրէ ղարշը ղըմբնա կէչտիքտէն սոնրա, եօլատան տէօնէր, վէ Բուլարտիէր պինասը բարմաղլըղը էօնինտէն կէչմէմէք իչին պաղլար արասընտան կէչէն պիր թարիգէ սալիք օլուր իսի.

Մալիմ օլատուղու վէճհէյ, Բուլարտիէր իսթինաֆ միւտայիի ումումիսի Մ. Ֆէրօնուն էվլաքը իսի. Մ. Ֆէրօ պէօյիւք Վէնասդը թահթը թէվզըֆէ պարարմըշ իսէ, միւմանիէյհի «Բէնիթանս Նուար» թէսմիտէ օլունան հայատուպարընը մէչհուր սէրկէրտէսի մագամընտա տարաղ աղաճընա չըգարթմադ քէնտի եէսի իդթիսարընտա պուլունմամըշ իսի.

Ղարի՞պ հալ.

Վէնասդ խանէտանընն Մօնպրէօն խանէտանընա գարշը ատավէթի գատիէսի պարոն Մանրինին դալպինտէ մուճիպի իսթիղրապ պիր սուրէթտէ քէսպի զաաֆ իթմիշ իսի. Հաթթա միւամիլէյհ Հանրի պէօյիւք Վէնասդն ճան չէքիչիկի սըրատա, քէնտիսինէ ախաղը ինթիգամ տաեիր վուղու պուլան նասիհաթլարընը ֆիքրինէ կէթիրինճէ, շու խաթըրէնէ գարշը նաղարը պիգայի իլէ օմուզունու սիլքէր իսի, լաքին իսթինաֆ միւտայիի ումումիսի Մ. Ֆէրօ իչին զապթը նագապլ պիր պուղղ ու նէֆքէթ հիսս իթմէքտէ իսի քի, պու ադլա ու մանթըղա բէք մուվաֆիգ ատը.

Մօնպրէօն տը Սէնթ-Մարի խանէտանը ադալարը պիր չօղ տէֆալէր Վէնասդ խանէտանը ադալարընն գանըրընը տէօքմիւշէր իսէ, պունու իկիտիքլէ ղըլըճ էլէրինէ օլարագ իճրա իթմիշէր իսի.

Պիլաքիս իսթինաֆ միւտայիի ումումիսի Ֆէրօ իսէ, պէօյիւք Վէնասդը մահքէմէյէր հուղուրունտա սիբիւնտիւրիպ, պու ճինսին նամուսունա խալել կէթիրմէք վէ տար ալճաճընա պիր պաշ թէսլիմ իթմէք իւղրէ ֆէվգէլատէ սարթը ղարէթ իթմիշ իսի.

Հանրի տը Վէնասդ պունու բէք ալէա պիլիր իսի, վէ միւամիլէյհ եալընըզ իսթինաֆ միւտայիի ումումիսինի տէկիլ, հագ ղընտա պիր քաչ սէօզ սէօյլէնէճէկիմիպ նէկէնի իչին պիլէ նէֆքէթ ու իսթիքրահ հիսս իլէմէքտէ իսի.

Իսթինաֆ միւտայիի ումումիսի Ֆէրօ արլա Բուլարտիէր մինել գատիմ միւթէպէր օլան ֆամիլիա լարտան պիրինէ մէնսուպ օլուպ, անճաղ գօնսօլսուղ վէ հաքիմլիք մէէմուրիյէթլէրի քէնտիսինի եավաշ եավաշ ասըլզատէկեան սիլքինէ սեվգ ու խոսպ իթմիշ տիր.

Իմբէրատօր միւամիլէյհին թահթը միւնաղասատա օլան ասըլզատէլիք իւնվանընը նիզամ վէ ուսուլա մուվաֆիգ սուրէթտէ թասարիֆ էտէ, քէնտիսինի պարօնլըղա թէրֆի, վէ պու միւնասէպէթլէ իւնվանը մէզքիւրէ մախսուս վէ ֆիւրսխթի դայրի ճայիղ օլուպ, պատէլ վէֆաթ էվլատը էքպէրլինէ ինթիգալ իտէր էմիք տախի պանչ ու իհսան իլէմիշ տիր.

Մ. Ֆէրօ միւտէթի էօմրիւնտէ էվլէնմէմիշ օլուպ, անճաղ եալընըզ պիր զըզ արտաշը պուլունուպ, օ տախի Մ. տը Սէն-Սօվէօր թէլգրաֆ օլունան էքս էեալէթի ընճալընան պիրի իլէ էվլէնմիշ, վէ պու իդտիմաճան թէվէլլիւտ իտէն չօճուգ պիր կիւն ամուճասընընն հէման ճէսիմ օլատուղու մէրվի օլան սէրվէթինէ մալիք պուլունճաղը տէրքեար պուլունմուշ տուր.

Մ. Ֆէրօնուն խաեալի տէնիլսէ պիլէ բէք զարիպ տէնիլճէք պիր սէրվէթէ, եանի եիւզ պին լիրատա մալիք օլատուղու ընվանէթ օլունմաղ տա իսի, զիրա կիւնէշ վէ կէօք մավիլիկինատէն պաշգա պիր շէյ օլմատան շու մէմլէքէթէ, «Ամնի դրալ Լոյ» «բրայիհալը տէմիր քիւլ չէսի» իթմադ իտէր իսի.

Մ. տը Սէն-Սօվէօր պարօն Հանրի տը Վէնասդն չաղարընտա ի ատ